

ADMINISTRACYA I GOSPO- DARSTWO LASÓW.

5. O ocenieniu Lasów

1 *Wyobrażenie i Teorya tego działania.*

§ 1.

Stopień użyteczności przedmiotu iakiegokolwiek, tak co do ilości potrzeb *iakie* zaspokaiia, iako teź co do sposobu *w iakim* takowe zaspokoić zdoła, nazywamy *wartością* przedmiotu tego (Pretium) — Z powodu różniących się między sobą wyobrażeń o tém, co potrzebą nazwać można przyjęto następujące trzy rodzaje wartości

a, *wartość rzeczywistą* (Pretium vulgare seu verum) t.i. wartość będącą skutkiem wspólnego i na zasadach opartego porozumienia się między tym, który przedmiot iaki posiada a tym, który go posiadać pragnie.

b, *wartość nadzwyczajną* (pretium singularis interesse) t.i. gdy posiadacz przed-

miotu nie kontentuje się wartością onegoż rzeczywistą z powodu, iż zachodzące okoliczności nadzwyczajne, większą mu obietnią korzyść.

c, *wartość polubową*, (pretium affectionis) t.i. gdy posiadacz przedmiotu dla pewnych przyjemnych mu wyobrażeń ubocznych do tego przedmiotu jest przywiązanym.

§ 2.

Jeżeli chcemy ocenić przedmiot iaki, t.i. ustanowić zamienną pieniężną onegoż wartość (Aequivatens) którąby posiadacz za niego odebrać a drugi dać był gotów; natenczas ocenienie takowe sciążać się nie może iak tylko do wartości rzeczywistey; wartość albowiem rzeczywista iedyném iest celem konkurencyi handlowey, przeciwnie, wartość tak nadzwyczajna iak polubowa nie mogą służyć za podstawę gruntownego rzeczy iakięy ocenienia.—Mając tu rzecz o ocenieniu *lasow*, o innéy iak o rzeczywistey lasów wartości mówić niemożemy.

§ 3.

Lubo ocenienie nieruchomości może być czasem *mylném* z powodu, iż oszacowanie takowe nie zasada się zawsze na pewności matematyczney, iednakowo częstoroć zda-

rzyć się mogą przypadki, gdzie wartość rzeczywiście iak naydokładniéy wynaleść należy I tak *n. p.*: Chcę grunt iaki sprzedać lub nabyć, chcę go wydzierżawić lub wziąć w dzierżawę albo mam w zamiarze uskutecznić podział dóbr nieruchomych.

Dla podobnych i innych przypadków koniecznie potrzebnemi są *zasady* podług których oszacowanie ile można naydokładniejszy przedsięwziętem bydz powinno, które to zasady, iak samo z siebie wypływa z natury i rodzaju zagospodarowania każdego gruntu z osobna, czérpane bydz powinny, i tak inne służyć muszą zasady do oszacowania ziemi rolnéy, inne do kopalni a inne do lasów.

§ 4.

Grunt używany, dotąd iako las, wystawia nam *drzewo* iako *plód naygłówniejszy* użytkami zaś czyli *plodami ubocznemi* są zwierzęta i rośliny, tudzież użyteczne, a nie będące przedmiotami górnictwa, ziemne i kamienne gatunki-

Użytki atoli czyli plody te uboczne są tylko plodami *przypadkowemi* głównemu plodowi *podlegaiącemi*. Wartość tych plodów głównych połączona z wartością plodów ubocznych stanowi *ogół przychodu*. Lecz grunt

leśny wymaga bezpośrednich i pośrednich nakładów do dostarczenia trwałego tych płodów, tudzież do dopełnienia prawnych obowiązków wynikających z possessyi leśnego gruntu.

Wartość wszystkich tych wydatków składa razem ogół *rozchodu*. Potrąciwszy ogół rozchodu od ogółu przychodu, pozostająca ilość czyli reszta, wykaże wartość lasów *rzeczywistą*.

§ 5.

Zachodzą tu pytania, poprzedniczego wymagające rozwiązania, iako to:

- a. gdy ceny wszystkich rzeczy nie są stałemi, podług iakich przeto cen, wartość przychodu i rozchodu, celem ustanowienia wartości lasów, obrachowaną bydź ma?
- b. gdy prowizya od kapitału pożyczonego, odpłacać się mająca, podobnież *odmianie* podpada; wartości zaś przychodu i rozchodu Lasów, iako periodycznie zwracające się, a zatém iako procent od Kapitału uważanemi bydź mogą. Zachodzi więc drugie pytanie, podług iakiéy stopy prowizyonalnéy, kapitał tego dochodu rachować należy?
- c. gdy z possessyą iakiegokolwek gruntu, a

zatem i z *possessyą* Lasów, nieiakię niebezpieczeństwo zawsze iest połączeniem; przeto, trzecie pytanie, czyli przy ocenieniu wartości wydatków, na takowe niebezpieczeństwo względ mieć należy?

§. 6.

Co się tycze *cen*, w ogólności tu tylko takie ceny targowe zastosowanemi być mogą, iakię w okolicy tych lasów i w czasie ich oszacowania praktykują się.

Ceny albowiem *plodów leśnych*, albo ulegają odmianom mało nader znaczącym, albo chociaż i ważniejszym, to w tak długich epokach, iż dla braku wiadomości historycznych, rzeczą byłoby niestosowną, ustanawiać cenę *frakcyiną*, *plodów leśnych*, mianowicie drzewa, tak iak ią co do *zboża* ustanawiamy. — Mogłyby się wszakże zdarzyć przypadki, w których *zbroczyć* należy od *cen targowych*, iak n. p. gdyby przez otwarcie małem kosztem *spławu*, cena drzewa z pewnością podwyższoną być mogła, lub gdyby niezawodnie przewidywano, iż po skutecznioném wycięciu, blisko położonego Lasu, *przedaż drzewa z lasów* ocenić się mających, znacznie się powiększy.

Przypadki atoli takowe z naywiększą przezornością zastosować należy.

§. 7.

Co do *stopy prowizyonalney*, prawo u nas ustanowiło takową po 5. od sta. Jeżeli więc prawa krajowe innego nie przepisują procentu, lub jeżeli przed ocenieniem lasu, szczególnych co do procentu między stronami nie było układów, w tedy wyż wspomniona stopa procentowa, prawem przepisana, przy obrachowaniu kapitałów za zasadę służyć powinna.

Że zaś ustanowienie pewnego procentu, tudzież zachowanie ostrożności, przy tem konieczne iest potrzebne; o tém, przekonywa nas uwaga, że im większy przyimiemy procent, tém mnieyszą mieć będziemy kapitalną summę; i przeciwnie: n. p. dochód wynoszący rocznie zł. 500. reprezentuje po 5. od sta zł. 10,000. gdy przeciwnie ten sam dochód po 6. od sta licząc, tylko zł. 8333. kapitału wyobraża.

§. 8.

Niebezpieczeństwo wynikające z *possessyi Lasów* iest stosunkowe. W lasach iglastych wystawionych na zniszczenie, przez o-

wady wichry i pożary, niebezpieczeństwo nierównie iest większe, a niżeli w lasach liściowych, nie podlegających podobnym zdarzeniom.

Szkoda w lasach iglastych, aczkolwiek z przyczyn naturalnych wyniknąć mogąca, nie iest iednak zawsze stratą pieniężną; n. p. drzewo wysuszone przez gąsienice, lub obalone przez wichry, może być ieszcze przydatnemi; podobnież i pożary leśne, na ogół gospodarstwa leśnego, wielkiego nie mają wpływu

Pomiędzy zniszczeniami przez rękę ludzką zrządzonemi, rozróżnić znowu należy defraudacye zwyczajne, od szkód z wojny wyniknąć mogących.

Pierwsze ściśle są połączone z wykonywaniem policyi kraiowéy; ieżeli defraudanci, należycie ukaranemi będą, w tedy właściciel lasu, wynagrodzenia szkody otrzyma; wraze przeciwnym wartość płodów leśnych, a tém samém wartość lasów zmieyszy się a nabywca żednéy nie poniesie straty.

Zniszczeniom woijnym wszelkie podpadają własności. Wypływa z tad iż niebezpieczeństwo z possessyą Lasów połączone nie iest tak wielkim iak z razu się zdaie; tudzież iż gruntowne tego niebezpieczeństwa ocenie-

nie, w żaden sposób miéysca mieć nie może. Nie pozostaje więc iak opuścić zupełnie obrachowanie wartości tego niebezpieczeństwa przy ocenieniu lasów, a poprzestając iedynie na ocenionéy wartości, zostawić do woli kupującego, lub strony interessowanéy, czyli ryzyko takowe na uwadze mieć zechce lub nie. (a)

§. 9.

Teorya ogólna ocenienia lasów w §. 4. wyłuszczona, za pomocą któręy przychód i rozchód, tudzież przez zbalansowanie obydwóch, wartość lasów wynaleziona byđź ma, iest nader prostą i łatwą do zastosowania w Lasach *doskonatých*, trudniészą zaś iest w zastosowaniu iéy do Lasów *niedoskonatých*, rozbierzmy rzecz tę szczególnie.

A. O ocenieniu Lasów *doskonatých*.

§. 10.

Już w dawniészey rozprawie o urządzeniu Lasów (b) dowiedliśmy iż stan lasów

(a) Gdyby Assekuracya leśna, gdzie kolwiek uformować się miała, przekonani iesteśmy iż biorąc do składki po 1. procencie od tysiąca czystego leśnego dochodu, Administracya spekulacyina utrzymać by się mogła

(b) Sylwan 1820. No. 2. (§. 6. -- 7.)

doskonały jest skutkiem urzędzenia, i to jeśli w myśl planu regulacyjnego, przez kilka kolei gospodarstwo leśne iednostaynie i stałe było prowadzone. Wszelkie zatem czynności urzędzeń leśnych, mianowicie pomiary, podziały, oszacowania i opisanie, uważają się tu iako już dokonane i istniejące.

Las doskonały, nie tylko naykorzystniejszy gospodarstwo i porządek kolejny nam wystawia; lecz mając regularne co do wieku stopniowanie, dostarcza nam rok rocznie, bardzo znaczną i raz na zawsze przez oszacowanie ustanowioną, a zatem wiadomą ilość drzewa.

Jednostayność ta podobnież okazać się powinna w lesie doskonałym, co do użytków ubocznych i wszelkich z niego wydatków.

Nakoniec stosując się do zasad, podług których, Las takowy przez kilka pokoleń, pracą i starannością, do doskonałego przyprowadzonym został stanu, i to rzeczą jest niewątpliwą iż Las doskonały, nie tylko pewny zawsze i iednostayny zapewnia nam dochód, lecz i grunt leśny, gdyby nawet prócz drzewa, inne ieszcze użytki, iako to: ze zboża, pastwisk, łąk, etc. dostarczać był wstanie, przez gospodarstwo leśne naywiększą czyni intratę.

Mając na uwadze wszystkie te stosunki i skutki lasu *doskonałego* rzeczą jest oczywistą iż podług równych cen obrachowana wartość przychodu, niemniéy wykalkulowana tym samym sposobem wartość rozchodu, tudzież wynaleziona przez zbalansowanie obydwóch i na kapitał wyniesiona wartość rzeczywista lasu, na zawsze równą sobie i tąż samą pozostanie, byle tylko las, *w stanie swym doskonałym* ciągle był utrzymywany. Pod tym warunkiem, żadney nie podpada wątpliwości, iż nabywca takiego Lasu, kapitałem tym sposobem wynalezionym; tak *drzewo teraz ieszcze nierąbne* iako i grunt na którym rośnie w zupełności opłaci.

§. II.

Lubo trudno iest przypuścić, ażeby nabywca doskonałego Lasu, dla czasowego zysku pieniężnego, *uprzedzeniem rębów* to iest wycięciem tych, które z kolei ieszcze nienastępuią, niszczyć chciał własność dobrze urządzoną; zdarzyć się to wszelako może, osobliwie gdy grunt leśny, zdatny iest do innego ieszcze niż drzewnego gospodarstwa, w takim bowiem przypadku, nabywca znacznieszy mieć może zysk pieniężny, używając n.p. las

na rolę, od tego, iakiego porządne leśne gospodarstwo, dostarczyć iest wstanie.

Przypuśemy, n.p. iż czysta intrata roczna, Lasu doskonałego sosnowego od 1 do 120. letniego, 360 morgów obeymującego na Zł. 790, a zatem wartość kapitału onegoż (po 5. od sta) na zł. 15,800. ocenioną została.

Właściciel tego Lasu, jeżeli go chce na zawsze w obszerności obecnéy i wstanie dzisieyszym doskonałym zachować, wycinać nie może corocznie w naystarszym drzewostanie, za pomocą rębów ciemnych, iasných i zupełnych, iak tylko tak wielką masę drzewa, iaką 360. morgów przez 120. lat podzielone, to iest trzy morgi, dadź mogą.

Rachuiąc na ieden morg 120 letniego doskonałego drzewostanu 115. sążni po 108 stóp kubicznych, z trzech morgów mieć będziemy $3 \times 115 = 345$. sążni, a biorąc cenę targową iednego sążnia (użytkowego i opałowego drzewa w ogólności) po zł. 2, wartość tych 345 sążni wyniesie zł. 690.

Wartość dochodu drzewnego wynikającego z trzebieży tudzież wartość użytków ubocznych, może bydź policzona na zastąpienie kosztów, na utrzymanie gospodarstwa leśnego wyłożyć się powinnych.

Lecz nabywca ten lasu kupionego za zł. 15,800. wie, iż całkowity dochód drzewny następnych 40. lat, a zatem wszystkie 80 — 120. letne drzewo, natychmiast wyciąć i sprzedać może; przekonywa się iż morg zupełnego 80 letniego drzewostanu 60 sążni dostarcza, że za sążeń użytkowy i opałowy, takiego drzewa lubo nie zł. 2. ale zł. 1 gr. 10. pewnie dostać może; że zatem średni dochód drzewny z jednego morga 80. do 120 letniego drzewostanu doskonałego, wyniesie mu

$$\frac{115+65}{2} = \frac{180}{2} = 90 \text{ Sążni, a wycinając razem}$$

120 morgów takiego drzewostanu mieć będzie 90×120 to jest 10800 sążni; że cena średnia tego drzewa być może zł. 1. gr. 18. a zatem cena średnia całkowitej masy drzewa $10800 \times \text{zł. 1 gr. 18}$ to jest 17280 zł.; którą to jednak summę dla pewniejszego rachunku do ilości summy kupnej to jest na zł. 15,800. redukując, wypływa stąd; iż przez wycięcie i przedanie niezwłoczne drzewa na 120 morgach za zł. 15,800. nie tylko mieć sobie będzie powrócony kapitał za Las cały zaliczony, lecz nadto wszelkie na resztujących 240 morgach znajdujące się niżej 80. lat mające drzewo, wraz z całym gruntém leśnym w czystym mu pozostanie zysku.

§. 12.

Zamienienie zatém stanu *doskonałego* lasu na stan *niedoskonały*, lubo ciągnie za sobą upadek tego lasu, zapewnia iednak korzyść pieniężną; ocenienie za tém lasu doskonałego, wystawionego na zniszczenie, podlegać powinno, co do natury swej tym samym zasadom, które następnie względem ocenienia lasów niedoskonałych wyszczególniemy, jeżeli przedaiący, przy sprzedaży tego lasu na stratę bydz wystawionym został.

§. 13.

Ocenienie lasu doskonałego, którego zniszczenia, obawiać się nie mamy powodu: iest łatwym i niepotrzebuiącym przygotowawczych robot i rachuby do ustanowienia, porównania wartości przychodu i rozchodu. Trudno iednak znaleźć Lasy *istotnie* doskonałe, z przyczyny w dawniejszém rozprawie o urządzeniu Lasów przytoczoném; to iest: że gdy teoria téj części Leśnictwa, ieszcze iest za nową, nie mogła więc ieszcze mieć wpływu widocznego na stan Lasów obecny. Nauka zatém o ocenieniu Lasów, nie może bydz zastosowaną iak tylko do Lasów niedoskonałych, do których teraz przystępujemy.

B. O ocenieniu Lasów niedoskonałych.

§. 14.

Oceniając Lasy *niedoskonałe* ieszcze nie rozmierzone, nie opisane, nie podzielone i nie oszacowane, przypuścić nie można, a żeby sposób, którym dotąd były zagospodarowanemi był naykorzystniejszym, i owszem, Lasy takie nie zapewniają bynajmniey rok rocznie, iednostaynego dochodu drzewnego, którego tylko w Lasach doskonałych spodziewać się można.

Taż sama nieiednostayność, okaże się podobnież, przy użytkach przez się iuż przypadkowych, okaże się i przy wydatkach, a szczególniéy przy tych, które na sztuczną lasu uprawę wyłożyć wypadnie.

Jeżeliby grunt, oprócz użytku leśnego do innego ieszcze gospodarstwa był zdalny wtedy, dla braku gospodarzo-leśnego planu za pomocą którego las do stanu doskonałego przyprowadzonym być ma, z pewnością wiedzieć by nie można, iakie gruntu leśnego używanie, to iest czy przez gospodarstwo leśne, czyli też przez inne, wyższą nam o-btecuie korzyść.

Idzie zatem iż podług tych wszystkich lasu niedoskonałego stosunków, tak wyra-

chowana, podług cen równych wartość przychodu, iako téż wykalkulowana tym samym sposobem wartość rozchodu, tudzież, przez porównanie obydwóch wynaleziona wartość Lasu, *różnemi czasami, różną* byź musi, która to zasada tak w przypadku, gdyby Las niedoskonały, w stanie swym niedoskonałym pozostać, iako w drugim przypadku, to iest ieżeliby do stanu doskonałego przyprowadzonym byź miał, zawsze równie zastosowana byź powinna.

§ 15.

Ta różnica wartości okazująca się różnemi czasy w gospodarstwie leśnym, miejsce mieć może w następujących czterech przypadkach to iest-

1. Albo ilość pewna przychodu lub rozchodu dopiero po upłynieniu pewnéj liczby lat (N lat) raz ieden pobraną lub wydaną będzie.
2. Albo od N. do N. lat wracać może periodycznie.
3. Albo okaże się po N. latach iako rocznie stałą.
4. Albo nakoniec pobieraną lub teź wydawaną byź może rok rocznie, zaczynając od roku następującego, lecz ustanie znowu po N. latach.

Łatwo pojąć iż n.p. Zł. 500. kapitału, które dopiero po 50 latach pobrać lub wydać wypadnie, wartości 500 zł: teraz mieć niemożną podobnież iż zł: 500 dochodu, inną mają wartość kapitału, gdy zaraz i corocznie wpływać mają, a inną wartość jeżeli po upływie lat 50 dopiero je pobierać zaczniemy; nie mniej iż zł: 500 dochodu, dopiero po 50 latach spodziewanego, mniejszą mieć muszą wartość od dochodu w podobnej ilości teraz już, i co rok wpływającego; i że nakoniec zł: 500 dochodu przez lat 50 tylko trwać mającego, większą miałyby wartość, gdyby nam ten dochód na zawsze był zapewniony.

§. 16.

Z tych to stosunków wynika potrzeba, zredukowania wartości przychodu i rozchodu, kiedyś nastąpić mającego, do wartości ich kapitalnej terazniejszej, a to za pomocą rachunku procentowego (c)

(c) W numerze IV Sylwana 1820 znajduje się rozprawa w tym przedmiocie gdzie nadmieniono że w tabelkach P. Cotta; na kaźden z 4 w §: 15, wyszczególnionych przypadków, gotowe jest wyrachowanie. Wyrachowanie to w czterech Tablicach załączy się dla wygody czytelników w następującym Numerze Sylwana z potrzebnym objaśnieniem.

Podług Teoryi redukcya ta, nie inaczej jak przez potrącenie procentu i procentów od procentu, to jest przez rachunek procentowy składany, uskutecznioną być może, lecz w zawodzie praktycznym, gdzie każdy w czasie ile może najkrótszym z majątku swego użytkować pragnie, a tem samem zysku swego należycie t. i arytmetycznie cenić niepotrafi, widoczną jest rzeczą iż z składanego rachunku procentowego za nizkie, z prostego zaś za wysokie rezultaty wynikałyby. Dowód twierdzenia. tego na samem zasadza się doświadczeniu. Nikt przedać nie będzie chciał lasu młodego obiecującego za 100 lat zł: 500 dochodu za złotych trzy groszy piętnaście ponieważ zł: 3 gr: 15 w przeciągu lat 100 dopiero, rachując procent od procentu (po 5 od sta) do zł: 500 narosną; podobnież nikt go za zł: 83 gr. 10 niekupi, z powodu że zł: 83 gr. 10 za lat sto wraz z pojedynczą prowizją (po 5 od sta) do zł: 500, narosną. Te dwie ceny których tak żaden przedający iako też kupujący ani brać ani dać nie zechce, połączonemi być winny sposobami arytmetycznemi, dla wynalezienia średniej liczby; to jest dodaniem wartości zł. 3 gr: 15. do wartości zł. 83 gr. 10 i podzielenia summy przez

2. kupno więc mogłoby przyiść do skutku za zł. 43 gr. 12 bo.

$$\frac{3,5 + 83,3}{2} = \frac{86,8}{2} = 43,4.$$

Wypływa ztąd iż dla wyrachowania, wartości lasów niedoskonałych, celem zredukowania późniejszego przychodu i rozchodu, na terazniejszy, tylko średni rachunek procentowy, zastosować można.

§. 17.

Dotąd mieliśmy jedynie rzecz o sposobie rachunkowym, wynalezienia wartości Lasów; przystąpmy teraz do *Materiałów* nieodzownie potrzebnych do wyrachowania wartości Lasów, a osobliwie niedoskonałych.

Takimi są:

- a. wiadomość o obszerności i użyteczności gruntu leśnego w ogólności.
 - aa. Co do powierzchni i dobroci onego.
 - bb. Co do stosunków prawnych.
 - cc. Co do stosunków handlowych.
- b. Wiadomość o przedmiotach przychodu leśnego.
 - aa. O płodzie głównym to jest o drzewie.
 - bb. O płodach ubocznych.
- c. Wiadomość o przedmiotach rozchodu leśnego.

aa. Co do płodu głównego.

bb. Co do płodów ubocznych.

cc. Co do Administracyi.

W §§. następnych rozbierzemy dokładniej rzecz o nabywaniu i zastosowaniu tych wiadomości

§ 18.

Chcąc dowiedzieć się o *obszerności i użyteczności gruntu lesnego w ogólności*, potrzeba na sam przód aby grunt był *rozmierzony*, w skutek którego to pomiaru sporządzić należy mapę, obejmującą wszelkie przedmioty Topografii leśney, poczem w opisanu wyszczególnić to wszystko wypada, co grunt rodzić i wydawać iest w stanie, tudzież wymienić określenia i ograniczenia, któremi z strony trzeciego iest obciążony, nakoniec wykazać ceny miejscowe targowe, wszelkich produktów na tymże gruncie rosnących, mając przytém na względzie spekulacją, ile może być najszybciej, nie mniej opłatą dzienną pracy ludzkiej.

Podług tych prawideł, wyrachować można z pewnością, wartość gruntu, przez zbalansowanie wszelkiej z niego ciągnąć się mogącej korzyści z potrzebnemi do tego wydatkami.

Objasniemy tę rzecz przykładem.

Z gruntu piaszczystego, nikczemnym i nieprodukcyjnym, z brzoźowami i krzakami okrytego, daleko korzystniej można by użytkować, gdyby na nim sosnę uprawiano; czyniłby bowiem za lat 80 zł. 300 dochodu; przypuściwszy iż na podatek gruntowy, rocznie łożycyby należało gr: 9. a na koszt uprawy przy pierwszym zasiewie zł. 9. Podług tego przypuszczenia śledźmy jaka byłaby gospodarzolesna wartość tego gruntu.

Zł. 300 za lat 80 po raz pierwszy, później zaś ciągle w pływać mające, mają w chwili obecnej wartości kapitalnej zł. 40 gr. 15.

Z tych potrącić należy.

Zł 6. kapitału na fundusz,

Gr. 19 podatku gruntowego, i

Zł. 9 na uprawę - a zatem Zł. 15.

Wartość więc lesna gruntu wyniesie ogólnie — — — Zł. 25 gr. 15.

Jeżeli zaś grunt podobnie jest zdalny do użytku Ekonomicznego, w tedy podług tych samych prawideł, przez biegłego w sztuce rolnika, wartość jego Ekonomiczna ustanowioną bydźby powinna.

§. 19.

Wiadomość o przedmiotach dochodu leśnego, powziąć możemy za pomocą ocenienia

wartości *plodów* na gruncie leśnym rosnących; a szczególniej przez ocenienie *głównego plodu leśnego*, to iest drzewa.

W lesie niedoskonałym widziemy zwykle drzewostan nieregularny, w stopniowaniu swém niestosowny.

Las niedoskonały, n. p. składać się może albo całkiem z młodego, albo też całkiem ze starego drzewa; w pierwszym przypadku nie doczeka się kupujący, iak bardzo późno dochodu leśnego; w drugim przypadku, przymuszony iest wypotrzebować, w czasie nader krótkim, całą masę drzewa rąbnego.

Przed wszystkim więc rozmierzyć należy las niedoskonały, co do gatunku, wieku i drzewostanu, przenieść na Mapę i opisać go dokładnie. Poczém ustanowiwszy rodzaj uprawy, tudzież czas rąbności każdego oddziału, wyznaczyć potrzeba działania odnawiające, iakie mają mieć miejsce, aż do upłynienia kolei; określając, tak sposób uskutecznienia onych iako i czas w którym nastąpić powinny.

Na fundamencie tych ustanowień, uskuteczni się następnie oszacowanie drzewostanu, podług takiejj massy drzewa użytkowe-

go i opałowego, iaka się znajdzie w czasie nastąpić mających rębów. (d)

Oszacowaną masę drzewa, zamienić na ostatku na pieniądze podług cen wiadomych; redukując je stosownie do iednego z wyż przytoczonych w §. 15. czterech przypadków, do wartości terazniejszý.

Daymy że pewna część lub oddział Lasu sosnowego zawiera w sobie pojedynczo 120 — 130. letne sosny, między 10. letnią zwartą młodzieżą sosnową, w postaci rębu iasnego; iż rębność ustanowioną została na 120. lat, i że co do rębów i dochodu z nich, następujące wydane zostały przepisy.

1. Wyciąć natychmiast wszelkie stare drzewa oszacowane na zł. 500.
2. Przedsięwziąć po 30. *latach* pierwszą trzebież oszacowaną na zł. 50.
3. Uskutecznić po 50. *latach* drugą trzebież oszacowaną na zł. 100.
4. Dopełnić za lat 80. trzeciej Trzebieży, oszacowaney na zł. 150.

(d) O sposobie ile może być naydokładniejszym iakim takowe oszacowanie, uskutecznić można, mówić będziemy w rozprawie o *sztuce szacowania Lasów* mającý bydz umieszczoną w jednym z późniéjszych Numerów Sylwana.

5. Zaprowadzić za lat 110. ręby odnawiające oszacowane na zł. 2000.

Wartość tego drzewostanu będzie iak następuje:

	<i>Maią wartości teraz</i>
Zł. 500. natychmiast pobrane.	Zł. 500.
— 50. po 30 latach pobrać się mające	— 16
— 100. po 50 <i>dto.</i> — <i>dto.</i>	— 19.
— 150. po 80. latach — <i>dto.</i>	— 16.
— 2000. po 110 latach <i>dto.</i>	— 158.
	<hr/> Ogółem Zł. 709.

Zasady tego wyrachowania przystosować można, do wszelkich w lesie nieregularnym zdarzyć się mogących okoliczności.

Co do ocenięcia ubocznych użytków leśnych, w ogólności mało znaczących, względem tych inne wcale zachodzą stosunki. — Nie możemy albowiem uważać tych płodów leśnych, iako stale istniejących, lecz tylko iako przypadkowych, to iest, że dochodu teraz z nich pobieranego, w przyszłości iako ciągle trwać mającego, z pewnością uważać nie można; nadto, użytki uboczne teraz istniejące, nie peryodyczny kilkadziesiąt letni, lecz coroczny stanowią dochód.

Jeżeli więc wszystkie użytki uboczne, Lasu ocenić się mającego, n. p. polowanie, barcie, pastwiska, cegielnie, opisanemi i wykazanemi, tudzież podług średniego dochodu na pieniądze zamienionemi zostały, w tedy kapitał tego dochodu, wartość tych użytków stanowi.

W przypadku ieśliby użytki uboczne, zawisły od drzewostanu, drzewostan zaś terazniejszy miał być przeistoczonym, natenczas ustanawiając roczny dochód lesny, przyszłe użytków ubocznych podniesienie lub zmniejszenie się na uwadze mieć należy.

§. 20.

Wiadomość o *przedmiotach rozchodu lesnego*, zasadza się na tychże samych prawidłach.

Pomiędzy przedmiotami takowemi najwięcej zwrócić potrzeba uwagę na wydatki, których, sztuczna uprawa głównego płodu lesnego wymaga, a to z powodu iż te wydatki na wartość drzewostanu wpływają.

Chcąc albowiem ocenić wartość tych wydatków, mieć potrzeba wiadomość o obszerności gruntu, uprawiać się mającego, tudzież o sposobie uskutecznienia takowej uprawy, niemniej o czasie, w którym taż u-

prawa przedsięwziętą być może; a na tych zasadach wydatek przysły do terażniejszého wartości zredukować należy.

I tak n. p. ustanowiwszy iż halizna obszerna, w przeciągu lat 30. w równych częściach nasieniem sosnowém ma być obsiana, a również przypuściwszy, że roczny na tę uprawę wydatek wynosić może Zł. 50; ogół kosztów uprawy nie może być na 30×50 to jest na 1500 zł. rachowanym, lecz tylko za zł. 670, ponieważ zł. 50 rocznymi ratami w przeciągu lat 30 wydadź się mające, podług średniego rachunku procentowego, teraz tylko mają zł. 670 wartości.

Wydatki na utrzymanie i wychowanie płodów ubocznych, tudzież na Administracyą wyłożone, także opisać i wykazać, niemniéj z rozważeniem odmian, którym, podług podobieństwa w przyszłości podpadną, średni roczny z nich dochód na pieniądze zamienić, a nakoniec na kapitał ustanowić należy.

§. 21.

Lubo sposób wyrachowania wartości *Lasów niedoskonałych*, tudzież materiały do tego rachunku potrzebne, z tego co się dotąd powiedziało, już są nam wiadome, nie jesteśmy wszelako ieszcze w stanie ustanowić bez-

warunkowo - stosownego sposobu postępowania przy ocenieniu lasów takowych.

Wiemy n. p. iakim sposobem wyrachować mamy wartość *gruntu lesnego*: lecz nie wiemy czyli i w iakim przypadku wiadomość o gospodarczo-lesnéy wartości gruntu, służyć nam tylko może do ocenienia wartości samych *halizn*, albo też do ocenienia przestrzeni *drzewem okrytych*, i czyli i w iakim przypadku, Ekonomiczna wartość gruntu z wartością gospodarczo - lesną porównaną i najwyższą z obydwóch przyjętą być powinna.

Wiadomo nam, iakim sposobem, wartość płodów lesnych wynaleśdź i wyrachować lecz nie wiemy, podług iakich zasad, istniejące już drzewostany, w przyszłości zagospodarowanemi, iaki plan działania ułożony, tudzież iaka kolej lesna ustanowiona być powinna, a to z powodu że skutek tych zasad co do pieniężnego i materyalnego dochodu, a nawet co do przyszłego lepszego stanu lasu, nie iednostaynie iest korzystnym.

Przyiąwszy np: przy ocenieniu lasów rąbność *fizyczną*, drzewostanów kupuiący oczywiście będzie miał zysk pieniężny, wycinając podług rąbności *Ekonomicznég*, którą gdy przyjął, zyskać ieszcze częstokroć może

na rąbności *Technicznój* (e) a nawet w tedy jeszcze, kiedy odmłodnienia iey, iuż więcéy spodziewać się nie może. Naywiększą w masie drzewney będzie miał korzyść, idąc za rąbnością *Ekonomiczną*, lecz przyjęcie rąbności *fizycznój*, lub *technicznój*, dla zachowania doskonałości lasów, iest często korzystniéyszym

Nie wiemy podobnieź, czyli i w iakim przypadku, wartość istniejącego drzewostanu, iako ciągle peryodycznie zwracająca się uważana bydź powinna.

Ta sama niepewność zachodzi, przy ustanowieniu, potrzebnych na gospodarstwo lesne nakładów, a mianowicie kosztów na uprawę sztuczną, wyłożyć się mających.

§. 22.

W rozdziale poprzedniczym, opisaliśmy sposób ocenienia lasów doskonałych, umiemy więc iuż wartość takich lasów oznaczać, w przypuszczeniu iż kupujący zostawi ie w stanie doskonałym.

(e) Rąbność *fizyczna* ma miejsce w ten czas, kiedy drzewostan zbliża się do przestałości. -- *Ekonomiczna* zaś w tedy, kiedy przyrost iego do najwyższego iuż doszedł stopnia. *Techniczna* kiedy las iakokolwiek użytecznym się okazuje.

Jeżeli by zaś nabywca tak miał w nicła gospodarować iak w §. 11. w spomniano, to iest, jeżeliby miał uprzedzać rębny, albo jeżeliby do stanu niedoskonałości chciał ie powrócić, w tedy znowu nastanie wątpliwość iakim sposobem przez ocenienie takowego lasu, zasłonić przedaiącego od straty, na którą przez sprzedaż zbyt tanią, mógłby być wystawionym.

§. 23.

Dotychczasowe zatem wyobrażenie Teoryi o ocenieniu Lasów, oparte na właściwościach nauki lesney, przekonywa nas, iż ta teorya *bezwarunkowo* i ogólnie zastosowaną być nie może.

Chcąc ją atoli zastosować, nieodzownie iest potrzebnem, lasy ocenić się mające, podzielić na kategorye przyszłego ich zagospodarowania tyczące się, i co do stosunków wartości zupełnie od siebie różniące się, nie mniej do kaźdey osobne ustanowić przepisy, o czém w Rozdziale drugim mówić będziemy.

II. *O zastosowaniu Teoryi ocenienia Lasów, do różnych Kategoryy.*

§ 24.

Mając wzgląd na przyszłe zagospodarowanie ocenić się mającego lasu, czy to dosko-

nałego czy niedoskonałego, przyjąć można trzy kategorye, do iedney z których, koniecznie kaźden las należeć powinien

1. Do pierwszej kategoryi policzymy takie lasy, o których nieodzownie postanowionem zostało, że będą utrzymywane w stanie terazniejszym, doskonałym i że przeto albo wnim nadal pozostaną, albo też stopniowo do niego przyprowadzone byćdź mają.
2. Drugą kategoryą stanowiąc będą lasy takie, względem których to tylko iest postanowiono że na zawsze lasem pozostać mają, lecz że właściciel urządzać ie i używać ich podług upodobania może.
3. W trzeciej nakoniec kategoryi, umieszczamy lasy, w których nie tylko używanie ale i przeistoczenie ziemi lesney na rolę lub inną, zupełnie od woli przyszłych posiadaczów zawisło.

§. 25.

Lasy otrzymać mogą znamie pierwszey kategoryi.

1. Przez *Postanowienia Rządowe*, ograniczające używanie własności lesney, ustawami i kontrolą. n.p. własne swoje leśnictwa Rząd do takiej mieścić może kategoryi.

2. Przez *układy* w przypadku n.p. wypuszczenia lasów w wieczną dzierżawę z zastrzeżeniem aby las systematycznie był zagospodarowany.
3. Z *szczególnéj potrzeby*, jeżeli utrzymanie a zatem wartość Dóbr, fabryk lub rękodzieł, do których las należy, zawisło iedynie od dobrego stanu tego lasu

Druga kategoria, tam miejsce mieć może gdzie ani wyż wspomniane postanowienia Rządu, ani układy, ani téż potrzeby szczególne nie istnieją lecz gdzie grunt wyłącznie do gospodarstwa lesnego iest zdatny.

Trzecia kategoria zastosowana bydz może, do przypadku takiego, gdzie stosunki pierwszej kategorii miejsca nie mają, lecz gdzie grunt mimo gospodarstwa lesnego, do innego ieszcze, a mianowicie do użytku Ekonomicznego iest zdatny.

Nim więc do ocenienia iakiego lasu przy stąpiemy, dokładnie ustanowić wypada, do iakiej kategorii policzyć go można; nader bowiem iasną iest rzeczą iż materiały do ocenienia wartości iego, a zatem wartość sama co do każdéj kategorii w szczególności, między sobą różnić się muszą.

Zasady do przyjętych tych trzech od siebie różnych przypadków, w następujących oddziałach wyczczególnione i przykładami objaśnione zostaną.

A. *O ocenieniu Lasów które na zawsze podług systematycznego planu zagospodarowanemi być mają.*

§. 26.

Dla lasu do pierwszój kategorii należącego, a ocenić się mającego, plan gospodarczy albo już został ułożony, albo ieszcze nie.

W przypadku pierwszym potrzebne iest rozpoznanie planu już ułożoego i potwierdzenie onego ostateczne; w drugim przypadku na nowo plan taki wygotować należy.

Celem planu gospodarczego iest ciągle i stopniowe przyprowadzenie lasu do stanu doskonałego. O sposobie jakim osiągnąć można tego celu, już mówiono w oddzielnój rozprawie o Urządzeniu Lasów (f.)

Gdy przekonano się iż ten cel iedynie za pomocą systematu połączonego, osiągniony być może, przeto tenże systemat w rozprawie powyżey cytowaney rozwiniony, przy każdym stanowieniu planu gospodarczego, za wzór służyć nam będzie.

(f.) Sylwan 1820 N. 2.

§. 27.

Podług tego Systematu, skuteczniwszy poprzedniczo Separacją, pomiar i Mapę tego lasu, zastosować należy przyszłe onegoż zagospodarowanie, i kolej lesną do miejscowości, drzewostanu i stosunków zewnętrznych w których zostaje.

Kolej każdego rodzaju zagospodarowania stosuje się do pewnego obrębu, to jest do pewnej części przestrzeni lesnej. W każdym więc obrębie, przyszłe regularne *stopniowanie drzewostanu* przepisaniem być powinno, podług stosownego do dobroci gruntu, podziału przestrzeni.

Kolej w gospodarstwie wysokopiennym dzieli się na *periody* w wyrębnym na *lata*. Dla każdego z tych podziałów czasowych, wskazuje się pewna przestrzeń obrębu, która w tym czasie odmłodniona być ma. W gospodarstwie wysokopiennym nazywamy tę przestrzeń *okregiem gospodarczym*, w gospodarstwie niskopiennym nazywamy ją *Porębem*.

Dla pierwszego następnego peryodu w lesie wysokopiennym, tudzież dla pierwszemu następującemu kolei w lesie niskopiennym, przepisuje się sposób gospodarowania taki, aby

za pomocą onego, doskonale stopniowanie drzewostanu, ile byż może iak nayspieszniej do skutku przyprowadzoném zostało.

Na takowém ustanowieniu działań, zasada się oszacowanie drzewostanu, podług massy drzewa, z którey w Lasach wysokopiennych w czasie pierwszego peryodu, w lasach zaś niskopiennych, w czasie pierwszój kolei, użytkować można.

Ustanowienie działań gospodarczych i opierające się na nim oszacowanie, powtarza się od peryodu, do peryodu, od kolei do kolei.

Użytki uboczne wykazują się ze względu na ich stan przeszły, obecny i przyszły.

Wszystko co się tyczy stosunków gospodarczych w *ogólności*, wyszczególnia się w opisanii ogólnem, szczegóły zaś opisanii tabellarycznym i mappami wyjaśniają się.

§. 28.

Widziemy ztąd, iż materiały służące do urządzenia regularnego gospodarstwa lesnego zupełnie są te same, któreśmy powyżej w §. 17. do ocenienia lasów za potrzebne uznali.

Chcąc iuż do samego ocenienia przystąpić, potrzebną ieszcze iest rzeczą ażeby ustanowienie działań gospodarczych i oparte na nim oszacowanie drzewostanu, zaraz roz-

ciągnąć aż do czasu, od którego dochód drzewny jednostaynym bydź zacznie, to iest do czasu w którym las przyidzie do *stanu doskonałego*.

Poprzednicze to ustanowienie rozciągające się do czasów oddalonych, nie może bydź iak nie pewnem, a tém samym dla regularnego gospodarstwa lesnego, za niepotrzebne uważać by go można; gdy atoli gruntowne ocenienie lasów, bez poprzedniego ustanowienia tego *mieysca mieć nie może*, przeto stosowniej iest, aby wysledzony z naywiększém ile możności podobieństwem i troskliwością lubo zbliżony tylko wypadek, przyjąć, a niżeli żadney nie mieć skazówki.

§. 29.

Wysledziwszy takim sposobem za pomocą oszacowania dochód drzewny, iaki z lasów niedoskonałych, podług przyiętego systematu urzędzenia, w gospodarstwie wysokopiennym peryodami, w niskopiennym zaś porębami, następować będzie, wyrachować podobnież potrafiemy wartosć kapitalną tegoż dochodu.

Dołączywszy wartosć kapitalną użytków ubocznych, a potraciwszy wartosć kapitalną wydatków, pozostaiąca ilość wykaże rzeczywistą i czystą wartosć lasu.

Tę to wartośćią zapłaci ten co kupuje las niedoskonały, tak wartość nierąbnych ieszcze drzewo stanów, iako też i wartość gruntu; bo podług warunków pierwszėj kategorii, nie wolno mu ani uprzedać rębów, ani karczować lasu.

§. 30.

Sposób ocenienia wartości należącego do pierwszėj kategorii lasu doskonałego, objaśniemy przykładem praktycznym, obierając sobie na ten cel obręb wysokopienny *Starawieś*, tudzież obręb niskopienny *Podstaw* który nam posłużył za wzór, w często wspomnianej rozprawie naszej o urządzeniu lasów. (g)

Gdy iednak ta rozprawa dla skróconej treści, dokładnego opisanja wszelkich gospodarczo-lesnych stosunków zawierać nie mogła, uzupełniemy w niniejszjej, brakujące nam ieszcze materyały.

Obręb Starawieś.

Daymy że cena targowa iednego sążnia, drzewa sosnowego 108. St. kub. mającego, (*użytkowego i opałowego*) w ogólności.

W drzewostanie 90 — 120 letnim wynosi Zł 2.

<i>dto.</i>	60 — 90	<i>dto</i>	<i>dto.</i>	— 1. gr. 15.
<i>dto.</i>	40 — 60	<i>dto</i>	<i>dto.</i>	— 1.

(g) Odsyłamy czytelnika do rozprawy umieszczonej w Sylwaniu 1820. w Nrze. 2.

Ze użytki uboczne, składające się z polowania i pastwisk, czynią rocznie zł. 150.

Przypuśćmy że co do wydatków, w razie uprawy sztucznej, uprawa i obsiew nasieniem sosnowem 1. morga kosztuje złotych 9.

Ze koszta Administracyi, na pensyą strażnika, wynoszą zł. 300, a na opłacenie podatku gruntowego. zł. 50.

Obwód Podstaw.

Cena targowa iednego sążnia, drzewa użytkowego lub opałowego, daymy że iest w ogólności.

W drzewostanie 60 letnim i stars ym	na Zł. 2. gr. 15
<i>dto.</i>	30 do 60 letnim — 2.
<i>dto.</i>	10 do 30 <i>dto.</i> -- 1. -- 15.

Użytki uboczne składające się tu podobnież tylko z polowania i z pastwisk wynoszą rocznie zł. 60.

Uprawa morga iednego kosztuje zł. 10. a wydatki stałe czynią rocznie dla strażnika zł. 80. w podatku gruntowym zł. 13.

§. 31.

Przystępujemy teraz do ocenienia samego, a nayprzód do ocenienia obrębu wysokopiennego Starawieś 3,000 morgów obemyającego. Podług planu zagospodarowania

ugruntowanego, na przyszły tego obrębu doskonałości, wykazuje się.

<i>W peryodzie pierwszym 30. letnim;</i> dochodu drzewnego: z rębów odnawiających.	sążni	54.400.
z trzebieży.	dto.	5.480.
Ogół więc pierwszego peryodu.	sążni	<u>59.880.</u>
A zatem rocznego dochodu.	dto.	1.996

W peryodzie drugim 30 letnim. wydadź powinny 40 — 90 letnie drzewostany, okręgu gospodarczego drugiego, teraz odnowionemi czyli zupełnie wyciętemi bydź mające, w ogólności z morga 1. sążni 50. a zatem z 750 morgów.

- - -	sążni	37.500.
Z trzebieży zaś w okręgach gospodarczych III. IV. i I. ogółem	dto.	<u>15.000.</u>
Całkowitego więc dochodu peryodu drugiego.	- sążni	52.500.

Z czego wypływa iż dochód drzewny drugiego peryodu co rok 1.750. sążni wynosi.

W peryodzie trzecim 30. letnim, w drzewostanie 64 — 120. letnim, okręgu gospodarczego III. ma bydź odnowienie, w drugich zaś okręgach gospodarczych trzebież uskuteczniiona, w pierwszych oszacowany morg w ogólności na 80 sążni a zatem z 750 morgów

- - -	sążni	60.000.
Z trzebieży w okręgach IV. I. i II.	dto	<u>20.000.</u>
Całkowitego więc dochodu drze-		

Wartość zaś rocznych sążni 1996. uczyni
 $\frac{115.376}{30} = \text{Zł. } 3.845.$

Wartość ta w najpierwszych 30 leciech pobieraną być ma.

W peryodzie drugim; podług tej saméj rachuby okaże się wartość, wydadź się rok rocznie mających sążni 1750. w ilości Zł. 3.100. którą to wartość w drugich 30 leciech pobierać będzie można.

W peryodzie trzecim; podług tej rachuby wynosi wartość, dostarczyć się rok rocznie mających 2.666. sążni Zł. 4.800. a ma być pobieraną w trzecich 30. leciech.

W peryodzie czwartym; podług tego samego rachunku, wynosi wartość rocznie dostarczyć się mających 3391. sążni Zł. 6170. która nie tylko w czwartych 30. leciech, lecz na zawsze już potem, i corocznie wpływać powinna.

Plan gospodarczy przepisuje podobnie, iż w ciągu pierwszego peryodu, 1. morg halizn sztucznie uprawić należy. Uprawa ta kosztować będzie rocznie Zł. 9. i trwać może lat 30. prócz tego zaś z powodu wyniknąć mogących upraw poprawczych, rachować wypada, na wszystkie 30. lat Zł. trzydzieści kosztów uprawy.

Ocenienie więc obrębu Starawieś, dokładnie wyobrazić można sposobem następującym:

a.) *Ocenienie przychodu.*

aa) *plodu głównego.*

Wartość kapitalna Zł. 3845. wpływających co rok w najpierwszych 30. latach, wynosi podług średniego rachunku procentowego, - - - - - Zł. 51.830.

Wartość terażniejsza Zł. 3100. po upłygnienu lat 30. przez lat 30. ciągle rok rocznie wpływających wynosi, - - - - - Zł. 13.372,

Wartość terażniejsza Zł. 5800. po upłygnienu lat 60. rocznie wpływać mających wynosi - - - - - Zł. 9.705.

Wartość terażniejsza Zł. 6170. które po upłygnienu lat 90. ciągle corocznie pobieranemi byź mają, uczyni - - - - - Zł. 11.106.

Wartość ogólna plodu głównego - - - - - Zł. 86.013.

bb) *użytków ubocznych.*

Zł. 150. rocznego dochodu z użytków ubocznych, czynią wartości kapitalney - - - - - Zł. 3000.

Zatem wartość kapitalna wszelkiego przychodu - - - - - Zł. 89.013.

b. *ocenienie rozchodu.*

aa. *Co do plodu głównego.*

Zł. 9. kosztów uprawy, przez lat 30. corocznie potrzebnych	Zł. 120.
Zł. 30. kosztów uprawy na za- wsze co rok potrzebnych	- Zł. 600.
	<u>Ogół Zł. 720.</u>

bb. na użytki uboczne, nic.

cc. na Administracyę.

Wartość kapitałna Zł. 300. pensyi roczney, uczyni	- -	Zł. 6000.
Wartość kapitałna Zł. 50. podatku		<u>Zł. 1000.</u>
Wartość kapitałna wszelkich wy- datkow	- -	Zł. 7.720.
Od ogółu wartości dochodów		Zł. 89.013.
Potrąciwszy ogół wartości wydat- ków	- -	<u>Zł. 7.720.</u>
Rzeczywista wartość lasu wynosi		Zł. 81.293.

A zatem morg ieden w tym lesie ma wartości Zł. 27.

§. 32.

Sposób ocenienia Lasu niskopiennego, podobny jest do sposobu ocenienia lasu wysokopiennego. Z planu gospodarczego ułożonego co do Obrębu *Podstaw*, morgów 840. obejmującego, okazuje się: iż w ciągu następującej 30. letniej kolei, w ogólności rachując, wyciąć można na rok sążni 239. Dochód zaś ten, w innym celu wykazany, służyć nie może za skazówkę przy ocenie-

niu wartości lasu ; plan albowiem gospodarczy przepisuje, aby dla przyprowadzenia obrębu tego do stanu doskonałego, mieć na baczności *przestrzeń porębową*, corocznie przypadającą. Przestrzenie zaś porębowe w pierwszej kolei; co do dochodu drzewnego, tak między sobą różnią się iż poręb którego drzewostan iest naypodlejszym, nie da iak sążni 10. poręb zaś nayobfitszy sążni 700. dostarczyć iest w stanie, z tąd wypływa, iż w pierwszej kolei, dochód istotny każdego porębu z osobna, na pieniądze policzony i na swą wartość terażnieyszą zamieniony bydz winien. Daymy iż w tym niskopiennym lesie, połowa drzewa iest grubego a połowa cienkiego i że średnia wartość iednego sążnia zł. 2. wynosi,

Poręb Nro 1. wydaie w chwili obecney podług oszacowania, sążni 700, których wartość 700×2 . Zł. - - - Zł. 1400.

Poręb Nro 2. wyda za rok sążni 640. warte natenczas Zł. 1280
teraz zaś - - - - - Zł. 1216.

Poręb Nro. 3. wyda po upłynieniu dwóch lat sążni 535, których w ówczas wartość będzie Zł. 1070.
a teraz iest - - - - - Zł. 993

Wyrachowana tym sposobem wartość
tera-

terazniejsza dochodu drzewnego
 następujących porębów od Nro 4.
 aż do Nro 36. włącznie wynosi Zł. 5819.
 Zł. 9398.

Poczawszy od drugiej kolei w
 której las już do stanu doskona-
 łości przyprowadzony będzie, każdy
 poręb wyda na morgu iednym są-
 żni 15. a ponieważ w porębie iest
 morgów 28. będzie przeto na nim
 sążni 420. wartości Zł. 840. war-
 tość ta gdy po upłynieniu lat 30.
 rok rocznie ciągle ma wpływać, ma
 teraz waloru - - Zł. 5376.

Ogółem Zł. 14.774.

Plan gospodarczy daley przypisuje, aby
 w ciągu pierwszój kolei, na dziesięciu mor-
 gach sztuczną uskutecznić uprawę; która,
 gdy ieden morg zł. 10. kosztuje na 10. mor-
 gach zł. 100. kosztować i przez lat 30. trwać
 będzie. Prócz tego na poprawę za pomocą
 przesadzenia drzewek, uskutecznić się ma-
 iącą, zawsze co rok zł. 40. wyznaczono.

*Ocenienie Obrębu Podstaw iest zatem nastę-
 puiące.*

a. *ocenienie przychodu.*

aa. *plodu głównego.*

Ogółem podług poprzedniczego rachunku

- - - - - Zł. 14.774.

bb. *użytków ubocznych.*Zł. 80. rocznego dochodu stanowią kapitału - - - Zł. 1600

Wartość kapitalna wszelkiego przychodu - - - Zł. 16.374.

b. *ocenie rozchodu.*aa. *na płód główny.*

Zł. 100. kosztów uprawy, przez lat 30. co rok potrzebnych Zł. 1340.

Zł. 40. kosztów na poprawę porębów na zawsze corocznie potrzebnych. - - - - - Zł, 800.

bb.) *na użytki uboczne, nic.*cc.) *na Administracyę,*

Zł. 80. rocznych kosztów dozoru stanowią kapitał wynoszący. Zł. 1.600.

Zł. 13. rocznego podatku gruntowego czynią kapitału - - - Zł. 260:

Ogół wartości kapitalney wszelkiego rozchodu - - - - - Zł. 4 000,

Po zbalansowaniu wynika, że wartość lasu rzeczywista jest zł. 12.374. a zatem wartość morga jednego zł. 15.

B. O ocenieniu lasów takich, które wprowadzie na zawsze lasem pozostać mają, lecz podług upodobania zagospodarowanemi być mogą.

§. 33.

Wartość tych do drugiej kategorii należących lasów stanowi się za pomocą innych wcale materiałów.

Wybór albowiem rodzaju gospodarstwa, zostawiony tu do woli, wzbudzi bez wątpienia w przedaiącym życzenie, by mu tyle za niego zapłacono ile nabywca, przez samowolne onegoż wycięcie zyskać może.

Zagadnienie to w sposobie następującym rozwiązać się daie,

- a.) wartość *gruntu* wyrachowania być powinna iako wartość *gruntu leśnego*, sposobem w §. 18. przepisany.
- b.) wartość *plodów leśnych*, wyrachować należy podług przepisów §. 19. ustanowiwszy poprzedniczo co do drzewostanu, czas w którym takowe iakokolwiek, użytecznemi lub technicznie rąbnemi się okażą.
- c.) Ogół wartości *gruntu* i znajdujących się na nim *plodów leśnych*, za wartość lasu całego uważać wypada.

Wartością gruntu, z której wszelkie wydatki gospodarstwa lesnego (w myśl §. 18.) już potrącono, opłaca się wieczny lasu kapitał; drzewo zaś na nim będące, wraz z wartością, w czasie naybliższej użyteczności spodziewaną, iedynie iako dodatek do kapitału wiecznego uważa się.

§. 34.

Biorąc tu znowu do zastosowania obręb wysokopienny *Starawies* i obręb niskopienny *Podstaw*, a przyiąwszy warunek iż w lasach do tey kategorii należących, grunt iedynie do gospodarstwa lesnego iest zdatny, następujące ieszcze przypuścić musimy miejscowe okoliczności.

Obręb Starawies.

Grunt iest piaszczysty, zdatny iedynie do uprawy sosny, mierny obiececie dochód, rąbność techniczna stanowi się w lat 80.

Obręb Podstaw.

Grunt w oddziale 84. morgów obszernym, olszyną zarosłym, iest błotnisty, do osuszenia niepodobny, samą tylko olszynę wydawać mogący; reszta lasu morgów 756, ma grunt kamienisty, rośnie na nim drzewo li-

ściowe, kolej dla niego techniczna naznaczona, lat 20. W obydwóch obrębach, przyjmujemy dla tej kategorii, taką samą cenę, jaką dla pierwszej kategorii przyjęto; w przypuszczeniu iednak, iż grunt ten podlejszym iest od tamtego, potrzebném iest, abyśmy celem dokładnego później porownania między sobą wartości tego lasu w każdej kategorii, ocenienie dochodu drzewnego, do dobroci gruntu dokładniey zastosowali.

§. 35.

Chcąc teraz przystąpić do ocenienia wysokopiennego obrębu *Starawieś*, 3000 morgów obeymującego, wypada nam naprzód uskutecznić ocenienie gospodarczo-lesney wartości gruntu. Daymy iż podług ocenienia z morga iednego w ogólności, wykazał się dochód następujący:

Przy pierwszemy trzebieży	w 40. latach sążeń	1.
Przy drugiey ditto	w 60. dto. sążni	3.
Przy rębie odmladniającym	w 80. dto. dto.	60.

Cała więc przestrzeń lasu 3000. morgów. obszerna wyda.

Po upłynieniu lat 40.	— sążni	— 3000.
ditto lat 60.	— sążni	— 9000
ditto lat 80.	— sążni	180.000.

Ustanowiwszy cenę iednego sążnia drzewa

40. do 60. letnego na zł. 1. drzewa zaś 60 — 80. starego na zł. 1. gr. 15. dochód więc gruntu, na pieniądze policzony iest następujący.

Zł. 3000. za lat 40, warte są teraz	Zł. 732.
Zł. 9000. dto. 60. dto. dto.	Zł. 1386.
Zł. 270.000 dto. 80. dto. dto.	Zł. 29.970.
Ogół pierwszy kolei lesný	<u>Zł. 32.088.</u>

Ze zaś ten dochód pieniężny co lat 80. wracać się będzie przeto wartość kapitałna onego podniesie się do - Zł. 36.418.

Do tej summy dodadź należy użytki uboczne w poprzedniczey kategorii przypuszczone w ilości Zł 3000.
Ogółem Zł. 39.418

Od tej ilości potrącić należy na morg 1. po zł. 9. kosztów uprawy, więc raz na zawsze na morgach 3000. Zł. — — 27.000. }
tudzież zł. 350. rocznych }
kosztów Administracyi 7000. } 34.000.

Wartość zatem rzeczywista gruntu wyniesie — — Zł. 5418. (h.)

Pozostaie nam ieszcze, do ocenienia drzewo na pniu będące.

(h.) W okolicach takich, gdzie cena drzewa nader iest niską, a przeciwnie placą zarobkowa wysoką

Podług opisanja znajduie się w drzewostanie 60 - 120. letnim, częścią w *rębach iasných* częścią w zwarciu doskonałym, oszacowana massa drzewna w gruncie lepszym na sążni 54.400. Że zaś w takowym przypadku podlejszy przypuszcza się grunt, przeto tylko sążni 50.000. przyimiemy, ustanawiając: iż ta massa drzewa w przeciągu lat 5. po sążni 10.000 co rok (rachuiąc sążeń po zł. 2. zł. 20.000.) przedaną byđź może.

Podobnie znajduią się na 430. morgach 40 - 60 letnie drzewostany (oddziały *d. g.*) na 760. morgów 20 - 40 letne drzewostany (oddziały *f. k.*) na 1300. morgach 1 - 20. letnie drzewostany (oddziały *e. i. h. l.*) Drzewostany 40 - 60. letnie, raz tylko a mianowicie przez lat 20, ciągle, sposobem trzebieży, po upłynieniu zaś lat 20. rok rocznie w $\frac{1}{20}$ części wyciętemi byđź mogą. Trzebież wyda na morgu iednym sążni 3, a zatem na 430. morgach sążni 1.290. corocznie więc

wydarzyć się może, iż tym sposobem wartość gruntu rachuiąc, z powodu przyięcia raz na zawsze kosztów uprawy, wartość gruntu stanie się odjemną (*vaieur negative*;) w takim przypadku wartość gruntu na = 0, = wartość zaś lasu iedynie w miarę znajdującego się w nim drzewa stojącego ustanowić należy.

sążni 64. (po zł. 1. = 64. zł.) Za lat 20. wyda tenże drzewostan, mający w ówczas 80. lat, na morgu iednym sążni 60. z 430. morgów więc mieć będziemy sążni 25.800. wycinając takowe przez lat 20. po 1290. (po zł. 1. gr. 15. = 1935. zł.)

Drzewostany 20 - 40. letnie, wyciętemi bydź mogą dwa razy, a mianowicie przez lat 40. sposobem trzebieży po upłynieniu zaś lat 40. w $\frac{1}{2}$ części.

Trzebież pierwsza wyda na iednym morgu sążeń ieden, więc na 760. morgach, ogółem sążni 760. a corocznie przez lat 20. sążni 38. (po zł. 1 = 38 zł.)

Trzebież druga dostarczy po upłynieniu lat 20. na iednym morgu sążni 3. na 760. morgach zatem w ogólności sążni 2280. a rok rocznie sążni 114 (po zł. 1 = 114. zł.)

Ten to drzewostan wyda podobnie za lat 40, gdy lat 80. liczyć będzie, na iednym morgu sążni 60. ogółem więc sążni 45.600. a zatem przez lat 20 co rok sążni 2280 (po zł. 1. gr. 15 = 3.420. zł.)

Co do drzewostanu 1 - 20. letnich na 1300 morgach będących, te po upłynieniu lat 20. przez lat 40. ciągle tym samym dzia-

Łaiąc sposobem, iak w drzewostanach 10-40:
letnich, następującą dostarczą ilość.

Za lat 20. z pierwszey trzebieży sążni
65. rocznie (po zł. 1 = 65. zł.)

Za lat 40. z drugiey trzebieży sążni 195.
(po zł. 1. = 195. zł.)

Za lat 60. z rębu zupełnego sóżni 3900.
(po Zł. 1. gr. 15. = 5850 Zł.)

Wyrachowanie zatem wartości drzewa
na pniu iest następujące :

Wartość zł. 20.000. w pierwszych pięciu
latach rok rocznie wpływając maających, obe-
cnie wynosi - - - Zł. 68.000.

Wartość zł. 64. w płynąc maią-
cych w pierwszych 20 leciech Zł. 697.

Wartość zł. 1935. po upłynie-
niu lat 20 przez lat 20. corocznie
wchodzących - - - Zł. 8.436.

Wartość zł. 38. przez lat 20
pobierać się maających wynosi Zł. 414.

Wartość zł. 120. wpływając ma-
iących za lat 20 przez lat 20 ciągle Zł. 588.

Wartość zł. 3420 za lat 40 przez
lat 20 wpływając maających Zł. 8618.

Wartość zł. 65. za lat 20 przez
lat 20 ciągle pobierać się maających Zł. 708.

Wartość zł. 195. po upłynieniu

lat 40 przez lat 20 ciągle pobiera-
nemi bydź mających - Zł. 510.

Wartość zł. 5860. za lat 60, przez
lat 20 ciągle wpływać mających Zł. 9.581.
Ogółem Zł. 97.552.

Dokładne więc wyrachowanie
wartości tego obrębu, wykazuje się
iako następuie.

a.) wartość gruntu — Zł. 5.418.

b.) Wartość drzewa na pniu Zł. 97.552.

Wartość zatem lasu Zł. 102.970.

Z czego wypływa iż wartość morga ie-
dnego Zł. 34. a zatem o Zł. 7. więcej wyno-
si, aniżeli w kategorii pierwszej.

§. 36.

Obręb niskopienny *Podstaw*, morgów
840. trzymający, oceniony podług teyże ka-
tegorii, większą także mieć będzie wartość,
aniżeli z ocenienia podług kategorii pier-
wszej.

Celem wynalezienia wartości gruntu
przyuszczono powyżey iż na 84. morgach
nic innego prócz Olszyny, a na 765. mor-
gach same tylko drzewo liściowe rosnać może.

Daymy iż ieden morg 20 letnią olszyną
zarosły wyda sążni 14. zatem morgów 84.
wydadzą 1.176. sążni po zł. 2. sążeń rachu-

iąc zł. 2352. uczynią; która to summa, gdy co lat 20 raz tylko wpłynie, wartości ma teraz zł. 1881; tudzież iż morg ieden drze- wa liściowego, dostarczy w 20 roku tylko sążni 10. z 756. morgów więc mieć można sążni 7560. po zł. 2 = zł. 15.120. które gdy co lat 20 raz tylko wpłyną wartości mają	
- - - - -	Zł. 12.096.
dołączając powyższe - - -	Zł. 1881.
niemniej użytki z poprzedniczey kategorji przyjęte - - -	Zł. 1600.
	<u>Ogółem Zł. 15.577.</u>

Potrącić wypada kosztów upra- wy na morg 1. Zł. 10. zatem na morgach 840.	Zł. 8.400.
tudzież zł. 93. rocznie ko- szków Administracyi	Zł. 1860.
	<u>Zł. 10.260</u>

Wartość więc rzeczy-
wista gruntu iest - - - Zł. 5317.

Co się tyczy drzewa stojącego, takowe
wynosi podług opisanja i oszacowania drze-
wostanu sążni 7175. łącznie z 30. letnim
przyrostem stopniowym; nie możemy zatem
nad 6000. sążni spodziewać się, których war-
tość po zł. 2. rachując zł. 12.000. wynosi.

Dokładne więc wyrachowanie wartości
tego obrębu iest następujące.

a.) wartość gruntu - Zł. 5.317.

b.) wartość drzewa na pniu Zł. 12,000.

Wartość lasu Zł. 17.317.

Idzie zatem iż wartość morga iednego zł. 20, a mimo podlejszego gruntu o zł. 5. więcej uczyni aniżeli w kategorii pierwszej.

C O ocenieniu Lasów takich, które zupełnie są wolnemu zarządzeniu zostawione.

§. 37.

Przystępując do ostatniéj téj kategorii do którój las ocenić się mający należeć może, materiały ocenienia tym samym w prawdzie sposobem, iak przy pierwszój kategorii i tu zastosowanemi bydz mogą, lecz w razie takowym szczególnie rozwiązać potrzeba zapytanie, do czego grunt lesny prócz właściwego używania, ieszcze zdatnym bydz może, i czyli tem to gruntu używaniem innem, mając na uwadze wydatki wynikające z uprawy onegoż, a mianowicie z karczunku, więcej lub mniej czystego z niego mieć można dochodu, a niżeli z gospodarstwa leśnego?

Przyiawszy następnie przy wyrachowaniu wartości gruntu, dochód naywyszy, dodaie się do niego wartość drzewa stojącego.

§. 38.

Gdy kategoria druga na takim zawsze zasadza się gruncie, na którym prócz drzewa nic innego nie rośnie, przeto ztąd wyraźnie wypływa, iż lasy do téj trzeciéj należące kategorii, grunt lepszy mające, więcey drzewa dostarczyć i pod innemi acz podobnemi stosunkami, wartość większą mieć powinny od lasów do drugiéj kategorii należących.

§. 39.

W obrębie *Starawies* morgów 3.000 trzymającym, okazała się np. w drugiéj kategorii wartość gruntu morga iednego = zł. 1 gr. 21; dla lepszego atoli gruntu, który ten obręb mieć powinien, skoro do tej kategorii ma należeć, ustanowimy powyższą wartość iednego morga na zł. 2 gr. 15.

Daymy na to iż po potrąceniu wszystkich kosztów karczunku, morg ieden tego gruntu dla rolnika zł. 4. ma wartości; w takowym więc przypadku wynosić będzie przy ocenieniu lasów, wartość gruntu $3.000 \times 4 =$ zł. 12.000; wartość drzewa na pniu przypadkowie może bydź taż sama, to iest: zł. 97.552.

Wartość zatem lasu wynosi zł. 109.552. a morgu iednego zł. 36.

§. 40.

W obrębie *Podstaw* morgów 840 obemy-
niającym wynosiła wartość gruntu w kategorii
drugiej $\frac{5317}{840} =$ zł. 6 gr. 9. ustanowmy ją dla
niniejszey kategorii na zł. 8.

Jeżeli użytek ekonomiczny tego morga,
do téj nie dójdzie wartości, wtedy wartość
gruntu czynić będzie $840 \times 8 =$ zł. 6.720.

Przypadkowa wartość drzewa zł. 12.000.

Wartość lasu zł. 18.720.

Więc wartość morga iednego zł. 22. —

III. *Wpływ teoryi ocenienia Lasów na polityczne gospodarstwo leśne.*

§. 41.

Powyższe wyobrażenie tegoryi ocenienia
Lasów, nie tylko każdemu prywatnemu iey po-
siadaczowi służyć może za skazówkę, lecz nad
władzy leśney Rządowéy, znaydujący w go-
spodarstwie leśnym sposób zaspokoienia nieod-
bytéy i na dobro całego kraiu wpływ mającèy
potrzeby, nader interesujące podaie uwagi któ-
re nawet dla politycznego prawodawstwa leśne-
go ważnemi stać się mogą; krótkim tych uwag
rozebraniem ninieyszą ukończemy rozprawę.

§. 42

Naywiększa część Autorów nowszych, staraiących się wystawić nam systema ekonomiki narodowéy, to iest: nauki zabezpieczenia i pomnożenia majątku wszystkich indiwiduw, z korzyścią ogółu, przyięta iednomysłnie za zasadę iż wszelkie przedsięwzięcia i zakłady gospodarskie w ogólności, w tenczas tylko do stanu przyiść mogą kwitnącego, gdy w rękach pojedynczych osób zostaią a wolność używania ich niczem nie iest ograniczona.

Zasada ta w ogólności iest nie mylną. - Zakłady bowiem któremi Rząd bezpośrednio włada, żadnéy nie dopuszczaią spekulacyi przemysłowéy, a korzyść znaczna z konkurencyi handlowéy, wyniknąć mogąca, zupełnie się traci. Podobnież iezeli Rząd zakłady i zaprowadzenia prywatne prawami ogranicza, tamuiе przemysł; bo szczególny do rzeczy iakiéy interesowany, naylepiéy wiedzieć może; co mu korzyść naywyszą przynosi.

W niektórych iednak przypadkach przypuścić należy wyiątek od téy zasady. Przypadek ten nadzwyczajny właśnie w gospodarstwie lésnym wydarza się.

§. 43.

Kiedy wspomnieni Autorowie rzeczotliwą zasadę bezwarunkowo, za nie mylną przyjmują, twierdzą zarazem, iż Rząd ani własne lasy posiadać, ani do gospodarstwa leśnego osób prywatnych, mieszać się nie powinien a twierdzenie takowe następującemi wspieraiają dowodami: utrzymują bowiem iż Administracya Lasów Rządowych iest kosztowną, oraz tak iak każda dóbr Rządowych administracya mniéy zdolną do zapewnienia naywyższéy intraty lub należytego dozoru. Ze z nieograniczonego gospodarstwa leśnego osób szczególnych, inne w cale wynikają skutki; że prywatnym naydokładniéy wiadomo bydz może, gdzie za nadto iest lasu i gdzie go iest za mało; że w pierwszym przypadku karczować będą lasy zbyteczne, w drugim zaprowadzać lasy nowe, że przy podobnym prywatnych działaniu, cena drzewa służy za prawidło; że cena ta ieżeli tak iest niską, iż z innych na gruncie leśnym rosnących płodów, większa okaże się korzyść a niżeli z drzewa, inne płody wychowywać będzie ich staniem. Jeżeli zaś cena drzewa z ceną innych na gruncie leśnym rosnących płodów, w takim zostaje stosunku, iż korzyść gospodarstwa le-

wnego wyrównywa korzyści innego w tym gruncie praktykowanego gospodarstwa, natenczas rządne w lasach prowadzi będą gospodarstwo przeciwnie jeżeli cena drzewa tak jest wysoką iż chodowaniem onegoż najwyższy zapewnić sobie mogą dochód, wtedy nowe założą Las-y. —

W kraiu więc takim, gdzie lasy nieograniczoną są prywatnych własnością żadna obawa o niedostatek drzewa miéysca mieć nie może.

Powody takowe zdaią się bydź w rzeczy samey tak przekonywające, iż dokładna iedyne wiadomość o właściwościach gospodarstwa leśnego i wynikających ztąd stosunkach wartości Lasów, o ich bezzasadności przekonać zdoła (i).

§. 44.

Co się w szczególności tycze karczunków lesnych w okolicach obfitujących w lasy, wątpić należy ażeby prywatny lasów właściciel,

(i) W rozprawie w tomie 1. Sylwana zawartey: czyli *Rząd może bydź i powinien właścicielem lasów w ogólności niegruntowność tych powodów już dowiedzioną została.*

rzadnie się z niemi miał obéyśdź, z powodu iż osobistym tylko powodowany interesem, dobro kraiu całego mniéy go obchodzi. Oczywiście jest rzeczą iż w czasie nizkich cen drzewa, każdy prywatny dopóty karczować każe póki dochód z reszty Lasów nie odpowie dochodowi z innego używania gruntu wyniknąć mogącemu. W tym atoli razie przypuścić należy, iż rokrocznie tyle drzewa przyrastają ile spotrzebować można.

Łatwo bowiem jest do pojęcia, iż jeżeli co rok z lasu więcéy wycinać się będzie drzewa, niż go okolica potrzebuie, czysty lasu dochód mniéjszy będzie, od tego który z innego używania gruntu wpływać by mógł.

Każda iednak kraiu prowincya, zawsze więcéy drzewa mieć powinna, a niżeli wypotrzebować może, inaczéy każde lasów zniszczenie, czyli to przez wojnę lub pożary, lub co większa przez zaspokoienie nadzwyczajnych kraiu potrzeb, stałaby się *dewastacją* reszty lasów.

Ztąd wypływa iż karczowanie lasów posiadaczów prywatnych, mających iedynie dochód czysty na uwadze z uszczerbkiem kraiu za nadto rozszerzone być może.

Uważmy nadto iż takie są i być mo-

gą lasy które gdy dla rodzaju gruntu swego w żaden sposób karczowanemi byź niemo-gą, prócz drzewa iedne tylko pastwiska zawieraia. Lasy takowe mierny tylko, lub żadnego nie mając odbytu, a tem samem żadney nie czyniące intraty, w ręku Rządu mogłyby byź użyteczniéyszemi, a niżeli w ręku prywatnych. Rząd albowiem posiada środki i moc czynienia rzek spławnemi, zakładania drog tudzież zachęcania zamożnych nagrodami, lub innemi dobrodziéystwami, do zaprowadzenia fabryk znaczną ilość drzewa potrzebować mogących, gdy przeciwnie odbyt drzewa w lasach prywatnych od przypadkowych tylko zawisł okoliczności.

§. 45.

Niebędziemy wszelako zasady powyższéy zbiiać i owszem zgadzamy się na to, iż właściciel lasu prywatny, iest w stanie ustanowienia stosunku prawdziwego, między lasami i polami bez wszelkiego z strony Rządu posrzednictwa; staraniem tu iedynie będzie naszym, wysledzić, iakim sposobem prywatni lasów właściciele gospodarować mogą pozostaiącemi, a na ciągle zaspokoienie potrzeb kraiu, drzewo teraz ieszcze dostarczaiącemi lasami.

Z teoryi ocenienia lasów dowiedzieliśmy się, iż w nieograniczonem gospodarstwie leśnym; wartość lasów tém bardziéj się podnosi, im częsciéj wraca się dochód pieniężny. Idzie zatem iż prywatni zawsze dawać będą pierwszeństwo gospodarstwu niskopiennemu przed wysokopiennym, a rąbności technicznéj, nad rąbnością Ekonomiczną; lubo tak gospodarstwo wysokopienne iak rąbność Ekonomiczna lasów, daleko więcéj dostarczaia massy drzewa, a niżeli gospodarstwo niskopiennie i rąbność techniczna.

Chcąc ogólną potrzebę kraiu zaspokoić, jeżeli gospodarstwo niskopiennie i koléy naykrótszą wybierać zechcemy, przestrzeń gruntu na las zostawić się maiąca, daleko obszerniéyszą będzie niż w razie przeciwnym.

Takim działaniem wymuie się grunt innym płodom, który przy systematycznym gospodarstwie leśnym, tak iak nabyty, porównać by można co do wartości, z powiększeniem kraiu przez zdobycz nowych prowincyi.

Podobnież spodziewać się nie można, ażeby prywatni lasów posiadacze, ciągle niemi rządzić i systematycznie gospodarować mieli; a to z powodu, że gospodarstwo tako-

we, w pierwszym czasie znacznych wymaga ofiar pieniężnych.

Lasy przez poprzednika do stanu doskonałego może przyprowadzone, wróci następcą napowrót do dawnéj niedoskonałości, dla tego że obecną korzyść pieniężną iedynie mając na bacznosci, o przyszłość bynajmniéj się nie troszczy. Co większa dokładne ocenienie lasu na sprzedaż przeznaczonego, przyniewoli nawet kupującego w zagospodarowaniu onegoż nieograniczonego, do umyślnego wyniszczenia lasu tego; a to tem bardziéj, ile że przedaiący uważy za rzecz stosowną ustanowić wartość iego, w miarę nieograniczonej rządzenia się nim wolności.

Przez tak nie systematyczne i nierządne gospodarstwo, nie mówiąc iuż o karczowaniu, znowu znaczna gruntu przestrzeń, nie korzystnie używać się będzie.

§. 46.

Ażeby interessem było prywatnych, zaprowadzać lasy nowe na gruncie, aczkolwiek do innego użytku przydatnym, potrzeba żeby cena drzewa tak nadzwyczajnie wygórowała, aby ich zasłoniła od straty, iaką

ponieść mogą przez niewychowanie innych na tym gruncie rosnać mogących płodów.

P. Krönke (k) wyrachował, iż dla zachęcenia prywatnych właścicieli, do chodowania lasów w przypadku iżby czysty dochód roczny z iednego morga, przy gospodarstwie rolniczem o zł. 7. więcéy wynosił, od użytków ubocznych w gospodarstwie leśnym spodziewanych (n.p. pastwisk) cena iednego sążnia drzewa dębowego 144 stóp kubicznych zawierającego, w kolei 180 letniéy wychowanego, zł. 261. bydź by powinna. Podobnież jeżeli dochód gruntu o zł. 3. więcéy uczyni, niż użytki leśne, sążeń drzewa sosnowego wychowanego w kolei 120 letniéy zł. 28. kosztować by powinien. Przypuśćmy nawet że cena drzewa do takiego stopnia, wygórować by mogła, prywatny wolał by się przenieść w okolice w drzewo obfite, aniżeli oczekiwać wzrostu lasu swego i korzyści z niego spodziewanéy.

§. 47.

Ztego wszystkiego co się dotąd powiedziało, wynikaia w wypadku ostatecznym cztery zasady.

(k) W dziele pod tytułem *Untersuchungen über den Werth des Holzes.* w Giessen. 1806.

1. Że w kraju w którym Rząd niema żadnych lasów, a prywatnych albo mało więcéy albo tyle tylko iest, ile ich potrzeba do opatrzenia drzewem całej ludności terażniészey i spodziewanéy, używanie tych lasów prywatnych dla dobra ogółu i dla zapobieżenia ich zniszczenia ograniczone bydź powinno, lecz ograniczenie to ściągac się nie może, iak do zakazu karczowania i do przepisów rządneho gospodarstwa, bez żadnego mieszania się do zysków pieniężnych ciągnac się z nich mogących.
2. Że w kraju w którym podobnież Rząd niema swoich lasów, a daleko iest więcéy lasów prywatnych iak potrzeba ludności terażniészey i przyszłéy wymaga, ograniczenie powyższe teraz ieszcze nie potrzebne od téy dopiero chwili zacząc by się powinno, w którój zasada pierwsza zastosowac by się mogła.
3. Że w kraju w którym Rząd posiada lasy własne, ale nie tak znaczne ażeby potrzeby ogółu, na zawsze z nich zabezpieczone bydź mogły, ograniczenie używania lasów prywatnych zastosowane bydź powinno do zasady 2giéy i 1szy ze wzglę-

dem na korzystne i dogodne położenie lasów, co do łatwości dowozu i odbytu.

4. Nakoniec że w Kraiu w którym Rząd posiada lasy tak znaczne iż z nich zaspokoione bydź mogą w zupełności potrzeby obecne i przyszłe całej ludności, żadne ograniczenie używania lasów prywatnych miéysca mieć nie powinno, wyiawszy, gdyby geograficzne położenie lasów Rządowych, we względzie równego ich po wszystkich częściach kraiu rozdzielienia i łatwego odbytu i transportu nie były zupełnie dogodne.

B. X.

R O Z M A I T O S C I.

6. *O mundurze lesnym.*

«Dekret Najjaśniejszego Pana z dnia $\frac{9}{13}$.
Grudnia 1819. roku stanowiący Mun-
dur dla Korpusu lesnego w Królestwie
Polskim, umieszczamy dla wiadomości
wszelkiego stopnia urzędników lesnych,
w następującej osnowie: «

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu
Królestwa Polskiego.

My z *Bożéy Łaski*

A L E X A N D E R I.

Cesarz wszech Rossyi Król Polski, etc. etc. etc.

Pragnąc nadać Mundur dla Korpusu
Naszego Leśnego w Królestwie Polskim,
postanowiliśmy i stanowiemy.

A R T Y K U Ł I.

Królewski Korpus lesny, mieć będzie
osobny Mundur podług rysunków tu dołąc-
zonych, które My zatwierdzamy. --

A R T Y K U Ł 2.

Osobne znaki munduru lesnego stopniowane będą podług class ośmiu. --

A R T Y K U Ł 3.

Do klasy pierwszej należeć będą :

- a) *Minister Przychodów i Skarbu.*
- b) *Dyrektor Jeneralny Lasów Rządowych.*
- c) *Nadleśny Naczelny.*

Do klasy drugiej :

Nadleśni Jeneralni. —

Do klasy trzeciej :

- a) *Nauczyciele Szkoły Leśnictwa.*
- b) *Referent, Sekretarz, Nadrachmistrz w Wydziale Lasów w Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu. —*

Do klasy czwartej :

- a) *Assessorowie Nadleśni.*
- b) *Nadleśni. —*

Do klasy piątej ;

- a) *Nadleśniczowie.*
- b) *Miernicy leśni.*
- c) *Urzednicy leśni biórowi w Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu nieobięci w klassie trzeciej.*

Do klasy szóstej :

a) *Podleśni.*

b) *Uczniowie szkoły leśnictwa.*

Do klasy siódmej :

Strażnicy.

Do klasy ósmey :

Strzelcy Leśni.

A R T Y K U Ł 4.

Mundur leśny i osobne znaki oznaczają się
iako następuie :

Klasa pierwsza. Mundur ciemno zielony, na ieden rząd guzików zapinany, takiż kołnierz z przodu na haftki spięty, łapki i klapki nad kieszeniami także, poły zawinięte i z wypustką iasno zieloną — Guziki białe z polskim Orłem, dziewięć z przodu, po trzy na klapkach, dwa w stanie, spodnie gładkie ciemno zielone na powszednie dni, a białe gładkie na dni świąt. — Bóty półpalone zachodzące po nad kolana, ostrogi srebrne na sprzączki zapinane (obacz fig. A. rysunku Nro 1.) — Zamiast szlif na każdym ramieniu gruby bulion srebrny skrecony i przypięty na guzik mały srebrny. —

Haft na *kołnierzu łapkach i kieszeniach* srebrny, wyrażający dwie gałęzie dębowe z liśćmi i żołędziami, - prócz tego ma być na *kołnierzu, łapkach i kieszeniach* wyszyta dookoła *obwódka* srebrna w ząbki (obacz *litt: a. rysunku Nro 2.*) -- Szpada płaska, z rękoiścią metalową białą, tawka zaś gałka z metalu żółtego, *felcech* srebrny (obacz *fig. A. rysunku Nro 1.*) -- *Kapelusz* stosowany bez pióra z srebrnymi kordonami, *kokarda* biała, *Bulion* u kapelusza srebrny zapięty na guzik podobny jak u munduru (Obacz *fig: A. rysunku N. 1.*)

Klasa druga. Mundur, guziki, spodnie, bóty, szpada, i felcech ze wszystkim podobne jak dla *klasy pierwszej* (obacz *fig. B. rysunku Nro 1.*) *Buliony* jak w *pierwszej klasie* - *kołnierz i łapki* jak u munduru *klasy pierwszej*, oprócz że nie ma być *obwódki* od dołu i że ta ma być ząbkowana (jak na *wzorze b. rysunku Nro 2.*) -- *Kieszenie* bez haftu i tylko ze srebrną haftowaną *obwódką* jak na *kołnierzu i łapkach.* *szpada i felcech* jak wyżej, *kapelusz* także podobny lecz zamiast *bulionu*, ma być srebrny *galon* (obacz *fig. B. rysunku Nro 1.*)

Klasa trzecia. Mundur, guziki, spodnie, szpada, i felcech iak wyżej bez *bulionów* i bez *ostrog* (obacz *fig. C. rysunku Nro 1.*) Na *kołnierzu* haft ma wyrażać tylko *iedną gałązkę dębową* - dolna tylko część kołnierza ma mieć *obwódkę bez ząbków*, lecz u końców kołnierza iak się spina na haftki, *obwódka* ma iść podług szerokości kołnierza i być *ząbkowaną* (obacz *fig: c. rysunku Nro 2.*) *Kieszenie i łapki z obwódką* gładką srebrną haftowana *bez ząbków*, *kapelusz* iak w klasie drugiej.

Klasa czwarta. Mundur, guziki, spodnie i kapelusz podobne iak dla klasy trzeciej. *kołnierz, łapki i kieszenie z obwódką* srebrną haftowaną i *ząbkowaną* na wzorze *d. rysunku Nro. 2.* -- *Szpada i felcech*, iak w klasie drugiej, *bóty* z *ostrogami*, *ieden bulion* na prawém ramieniu, taki iak klasy pierwszej.

Klasa piąta. Mundur, guziki, spodnie, *bóty*, *kapelusz*, *szpada*, *felcech*, podobne iak w czwartej klasie. -- *Kołnierz* *ieden* tylko z *obwódką* iak w klasie czwartej (obacz *fig. d. rysunku Nro 2.*) *bez bulionu.* -- *Urzednicy biórowi* tej klasy *bez ostróg.* --

Klasa szósta. Mundur, guziki, spodnie, bóty, kapelusz, szpada i felcech iak w czar-
tey klassie, haftu żadnego bez bulionu
(*obacz fig. F. rysunku Nro 1.*) Uczniowie
stali szkoły lesney bez felcecha u szpady.

Klasa siódma. Mundur szary sukienny w
formie kurtki z kołnierzem i Łapkami
sukna iasno zielonego, zapięty na *ieden*
rząd guzików dziewięciu gładkich, u
kołnierza i łapek, galonik gładki srebrny.
Pantaliony szare sukienne z *lampasami*
zielonemi na bóty. -- Na *prawém ra-*
mieniu pasek z sukna iasno zielonego,
przypięty gładkim białym guzikiem do
wstrzymania pendent. -- *Pendent ieden*
z czarnego lśniącego lederwerku, z pra-
wego ramienia na lewą stronę idący i na
nim zawieszona *Ładownica* z czarnego
lederwerku. *Pendent drugi* z podobnego
lederwerku z *klamrą białą* na biodrach
na nim zawieszony *kordelas* z rękością
metalową białą, gałka z metalu żółtego,
pochwa czarna, *felcech* niciany, - Szako
czarne gładkie z orłem białym posrze-
brzanym - *Fuzya* przy koniu, *ostrog* u
bótów (*obacz fig. G. rysunku Nro 1.*)

Klasa osma. Mundur szary w *formie kurtki*
latem płocienny, zimą sukienny, z *koł-*

mierzem i tatkami iasno zielonemi, zapięty na ieden rząd guzików gładkich białych, Pantaliony latem płocienne, zimną szare sukienne na bóty- -- Pendent ieden i drugi iak w klassie siodmey, z tą różnicą, że Ładownica Borsukowa a Kordełas bez felcechu - Szako czarne gładkie z orłem białym blaszanym, Fuzya przewieszona przez ramie - Ostrogi u bótów. --

A R T Y K U Ł 5.

Maiący prawo nosić Mundur przepisany dla klass 1, 2, 3, 4, 5 i 6. będą mogli w dnie powszednie nosić *surduty mundurowe* z takiegoż sukna co i mundur z *wypustką iasno - zieloną i guzikami mundurowemi*, tudzież do munduru *pantaliony szare na buty z lampasem zielonym i Furażerki ciemnozielone. --*

A R T Y K U Ł 6.

Płaszcz dla wszystkich klass stanowi się z sukna szarego z *kołnierzem iasno zielonym.*

A R T Y K U Ł 7.

Urzednicy klass 1, 2, 3, 4 i 5. mogą nosić iako *Vice mundury*, mundur przepisany

dla klasy szóstey oprócz bulionów które nosić powinni podług przepisów i klasy właściwey. --

A R T Y K U Ł 8.

Urzednicy leśni obowiazani są nosić mundur ile razy są w pełnieniu obowiazków swoich i kiedy się zwierzchnikom przedstawiają, wyjąwszy *Professorów, Urzedników linii biórowey i uczniów szkoły leśney* którzy tylko w dnie galowe do noszenia munduru są obowiazani. --

A R T Y K U Ł 9.

Strażnicy i strzelcy niebędą obowiazani donoszenia przepisanego munduru iak w miarę zupełnego uregulowania ich posad.

A R T Y K U Ł 10.

Przy utworzeniu iakiego nowego stopnia lub urzędu w Administracyi leśney, Namieśnik Nasz postanowi, iakiey klasy mundur będzie mu przeznaczony. --

A R T Y K U Ł 11.

Wykonanie ninieyszego postanowienia

(161)

Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu polecamy.

Dań w Petersburgu dnia $\frac{1}{13}$ Grudnia 1819 roku.

(podpisano) ALEXANDRE.

przez Cesarza i Króla.

Minister Sekretarz Stanu.

Ig. Sobolewski.

(L. S.)

Minister Prezydujący w Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarby.

(podpisano) *J. Węgleński.*

Zgodno z Oryginałem.

Minister Sekretarz Stanu,

(podpisano) *Ig. Sobolewski.*

„ Do powyższego Dekretu przyłączamy Rycinę (a) wyobrażającą urzędników leśnych administracyjnych klasy 1, 2, 4, 5, 6, 7 8. w właściwym mundurze -- podobną zaś rycinę która wyobrażać będzie urzędników leśnych linii biórowej, udzielimy w iednym znastępnych Numerów *Sylwana.*

(a) Takiey samey ryciny illuminowaney dostać można w pojedynczych Exemplarzach po zł. 3. u *P. Dietrich* Rytownika w Warszawie przy *Ulicy Alea* Nro 1.675.

D O N I E S I E N I A

7. *Pierwsze początki Terminologii Łowieckiej,*

zebrane przez

Wiktora Kozłowskiego

Assessora Nadlesnego Województwa Mazowieckiego.

Za wzrosten nauki leśney w kraiu naszym, sztuka myśliwska, iako iey towarzysza podobnymże krokiem postępować powinna. -- Kiedy inne Narody, którym co do praktycznego *Łowiectwa* wyrównywamy, od dawna szczycą się mnogimi teorycznymi dziełami, my dotychczas kilka ich zaledwie liczyć możemy. -- *Terminologia myśliwa* dotąd przez nikogo zebraną niebyła, a brak oney opóźnił postęp literatury łowieckiej; -- te powody podały myśl do zebrania i ułożenia ninieyszego dzieła. --

Jeżeli komu, to szczególniey *miłośnikom myślistwa*, oraz Urzędnikom lesnym, wydawca pracą swą spodziewa się uczynić przysługę. --

Pismo to zawierać będzie około 200. stronnic in 8vo na pięknym papierze; pierwsza karta i okładki będą ryte na blasze. --

Cena prenumeraty Zł: pięć. -- Przyimanie się w Warszawie w księgarni Król. Uniwersytetu JP. Glücksberga, i w księgarni Królewskiej JP. Węckiego. --

Prenumeratorowie na dowód opłacenia, bilet z podpisem wydawcy dostaną, za zwrotem którego po ukończeniu druku exemplarz odbiorą. --

Redakcja Sylwana zmieniła termin wydawania tego dziennika w bieżącym roku przekładając go z początku na koniec każdego kwartału, a to dla tego aby przez czas spóźnienia wydania niniejszego numeru, mogła zebrać dokładną wiadomość o liczbie prenumeratorów do której liczbę exemplarzy dzieła zastosuje. Drugi numer Sylwana wyjdzie w końcu miesiąca Czerwca, a następne w tej samej kolei wychodzić będą.

O M Y Ł K I.

Str. 55.	wier. 10.	zam. Rządu zachować,	czytaj - Rządu	poświęcić
- 57.	- 15.	- Zessau	- Zossen	
- 59.	- 1.	- uskutecznilo	- pomiarów uskutecznilo	
- 83.	- 23.	- zupełnie będą wygluzowanemi	- zupełnie wygluzowanemi.	